

קראנו בשבילכם...

השימוש בסת"ס בבירור נגד מסטיטיס

HFJ VI/91

הקשר שבין פוריות ותנובת חלב

בחורף שעבר התכנסה האגודה לייצור מבע"ח בבריטניה ועסקה, בין היתר, בנושא שלפנינו. מאז שמועצת החלב הבריטית (ביקורת חלב) מבצעת ספירת תאים סומטיים (סת"ס) שגרתית לכל המעוניין, נודעה התענינות רבה בשימוש בסת"ס כאמצעי בלתי ישיר בבירור בכיוון הגברת העמידות בפני מסטיטיס. המועצה ביצעה כמה עבודות במטרה לקבוע את התורשתיות של סת"ס, וכן בחנה את הקשר שבין סת"ס ותכונות ייצור.

ברם, התורשתיות הזעומה של סת"ס, כפי שנקבע על פי מדידה יחידה בתחלובת המבכירה, מצביעה על כך שלטיפוח מעין זה תהיה השפעה וערך קטנים מאד בתכנית טיפוח כלשהי. נמסר על שיעורי תורשתיות יותר גבוהים, כאשר ביצעו מדידות סת"ס נוספות בתוך אותה תחלובה וכאשר ניתחו נתונים נוספים, לגבי תחלובות יותר מאוחרות.

כאמור, סת"ס פרטני מבוצע באנגליה מאז אוקטובר 1990 ובהמשך הזמן יעמדו נתונים רבים ושלמים יותר לרשות המחקר בעתיד. מכל מקום, גם במקרה של שיעורי תורשתיות יותר גבוהים, מתקבל על הדעת שהבירור בין פרים על בסיס סת"ס של בנותיהן יוגבל לסילוק המקרים החיצוניים ביותר.

הבטאון של התאחדות מגדלי הבקר ההולשטיין-פריז באנגליה מצטט מחקר בנושא זה, אשר פורסם קודם לכן ב-Journal of Dairy Science, 1991, ומסכם את התוצאות. כידוע וכמקובל, ישנה תלות גבוהה בין הריווחיות בייצור החלב לבין התנובה והפוריות; זאת גם הסיבה לתשומת הלב הרבה המוקדשת לשתי תכונות אלה.

אולם, המומחים והחוקרים אינם תמימי דעים ביחס למאמץ הכדאי כדי לברר ולטפח תכונות רביה במטרה להגדיל את התנובה, משום שתורשתיותה הנמוכה של הפוריות. ישנם מי שטוענים, שאיזו שהיא תגובה חיובית תושג על ידי טיפוח תכונות פוריות, על אף שכמה מחקרים הראו שבירור לתכונות רביה גורר אבדן ניכר של תנובה.

הגישות הסותרות זו את זו מוצאות ביטויין במדיניות טיפוח שונה בארצות שונות. למשל, בארה"ב לא נוהגים בירור ישיר לטובת תכונות רביה, בעוד שבכמה ארצות אירופיות נוהגים כבר הערכה גנטית של פוריות בנות הפר.

בהקשר זה נערך ניסוי אמריקאי/שוודי כדי להעריך תכונות פוריות של פרות ועגלות וקשרן לתכונות ייצור אצל הגזעים השוודיים שחור-לבן ואדום-לבן. פוריות העגלות והמבכירות נמדדה לפי שיעור ההתעברות שלאחר ההזרעה הראשונה ולפי מספר ההזרעות להריון. כמדד לייצור שימשה התנובה המצטברת למאה יום של חלב-מושווה-שומן (חמ"ש).

על פי תוצאות הניסוי הזה, ביצועי הרביה של העגלות היתה טובה מזו של הפרות, והגזע הש/ל עלה על הא/ל במדד זה. המתאם בין מדדי הפוריות לבין התנובה היה קטן, אך שלילי, והקשר זה היה יותר חזק בגזע הש/ל, בהשוואה לגזע הא/ל.

